Üzücü bir nedenle ailecek Hindistan’a gittik. Bir hafta kadar kaldık. Zamanın çoğu yollarda geçti.

Hindistan’da ilk fark ettiğim, kendimizi aniden hızlı ve olağanüstü bir dönüşüm sürecinin ortasında bulduğumuzdu. Belli ki 5 yıl önce böyle değildi, 5 yıl sonra çok daha farklı olacak gibi.

Dost acı söyler deyip önce geçmişten sarkıp günümüze bulaşmış olanı dile getireyim.

Trafik kent dışında bile oldukça yoğun. Yolculuğun çoğu yollarda geçince trafiği elbette daha ayrıntılı olarak izleme olanağını buldum. Trafikte bildik trafik kurallarının neredeyse hiçbiri uygulanmıyor. Polis de trafik ışıkları da çok seyrek, denetim neredeyse hiç yok.

Duran, yürüyen ve koşan yayalar, at ya da manda tarafından çekilen araçlar, bisiklet ve bisikletten evrinmiş araçlar, motosiklet ve motosikletten evrinmiş araçlar, çok çok eskilerden kalmış olanından en yenisine tarım, inşaat araçlarından, tırlara her çeşit araba trafikte yer alıyor. Bunların yanı sıra, manda, inek, boğa, keçi, maymun, köpek, at, eşek ve şimdi aklıma gelmeyen envai çeşit hayvan, kendi başlarına ya da gruplar halinde yolları serbestçe kullanıyorlar.

Bu koşullar altında trafiğin tıkanması, tam bir kargaşanın yaşanması beklenebilir. Öyle olmuyor. Hayvanları da kapsayacak biçimde tüm canlılardan oluşan kamu, kendi kurallarını geliştirmiş, birbirleriyle uyumlu davranıyorlar, iki yönden de bir ırmak gibi akıyor trafik; yer

yer yavaşlıyor, duracakmış gibi oluyor, yer yer hızlanıyor.

Korna, el hareketleri ve mimikler, uyumun temel araçları. Her yerden korna sesleri geliyor. Hangi kornanın kimin için çalındığını, inanılmaz biçimde fark ediyorlar; kendileri için olmayan kornaları umursamıyorlar. Birbirlerini kolluyorlar, çok kısa süreli de olsa el hareketlerine, mimiklere bakıyorlar.

Horn Blow
UA·07R
7866
INDIA

Yollar, ilke olarak iki şeritli ama ne şeritleri birbirinden ayıran, ne de yolu kenarından ayıran çizgiler var. Asfaltta sık sık çöküntüler bulunuyor. Yamalarda sarsıntı yaratıyor. Kaldırımlar çoğunlukla toprak; taşla döşenmiş olsa bile yolla aynı düzeyde. Yaya araç ayrımı belirgin olmadığından, iki tarafta yarımşar şerit olarak kullanıldıklarında yol, üç şerite kadar çıkıyor. Böylece oluşan üç şeridi, sık sık aynı yönde giden (en geniş tanımıyla) araçlar kullanıyorlar. Aynı şeridi kullanan iki aracın birbirlerinin üzerine doğru hızla geldiği oluyor.

İnsanlar bazen, kucaklarında bebekleri tampona basıp, aracın tavanına tutunup araca asılı biçimde araçla birlikte yol alıyorlar. Toplu taşıma araçlarından insanlar bazen öbek öbek dışarıya sarkıyor.

Araçların çoğu çok eski ve en yeni olanlarına baktığında bile resmen dökülüyorlar ama onlar da koşullara uyum sağlamış nihayetinde.

Tüm bu karmaşa içinde, günlerce sabahtan akşama Hindistan yollarında seyahat etmemize karşın bir tane bile kazaya rastlamadım. Kamu, bildik trafik kurallarını umursamadan gürültülü, sarsıntılı biçimde kendi kurallarını geliştirmiş. Bildik trafik kurallarına göre tam

bir kargaşa var ama trafik akıyor ve kaza olmuyor.

Kargaşanın akışı engellememesinin gizi, bir park olayında kendini ele veriyor. Hani bizde "topla da gel" "sağa kır" ve benzeri nidalarla park edene yol gösterilir ya, işte Hindistan'da bunlar yok. Yerine, el hareketleri ve düdükler var. Yol gösteren öyle bir düdük çalıyor ki arabayı süren bunlara görüldüğü kadarıyla otomatik tepki veriyor. Yalnızca el hareketlerini izleyip, düdüğüne kulak vererek, başka hiç bir şeye bakmadan kendiliğinden arabayı kalıp gibi istenen yere yerleştiriyor. Burada sürücünün bilinçli davranmadığı, işaretlere alışkanlıkla tepkiler verdiği düşünülebilir. Bu durumda arabayı park eden, yol gösteren midir, sürücü müdür, belirsizleşiyor.

Kornalar, el işaretleri, mimikler… Diğerlerinde otomatik tepkiler oluşturuyor. Bir anlamda sürücüler, işaretlere otomatik tepki gösteren sürücülükleriyle birbirlerinin araçlarını kullanıyorlar. Eylemin bireyselliği ortadan kalkarken insanın toplumsallığı ve toplumun insaniliği belirgin biçimde kendini gösterip "11 Tez"e selam ediyor sanki.

Başta kornalar, düdükler olmak üzere ses kirliliğine yorduğumuz olay, Hindistan'da yoğun biçimde yaşanıyor. Sadece ses kirliliği mi? Beş duyu organın beşine de yönelik bizlerin kirlilik dediğimiz şey, yaygın ve yoğun. Renkler ve şekiller birbirlerine karışırken çeşit çeşit kokular karma karışık solunur; sesler uğuldarken tatlar allak bullak eder dili ve damağı.

Hadi ses, görüntü, koku, tat kirliliğine yorum diyelim, ama hava, su ve yer kirliliği yadsınamaz biçimde ortadaydı. Hava alanından çıkar çıkmaz kesif bir hava kirliliğini solumaya başladık. Hızla kentleşen her yerde rastlanabilir. Sonra birden karşımıza bir insan dışkısı çıktı. Hava alanı görevlileri, ellerinde içinde çamaşır suyu olduğunu düşündüğüm şişelerle gelip önce dezenfekte ettikten sonra… Sonrasını izlemedim; hoş öncesine de istemeden tanık oldum. İnsan ve havyan dışkısı dahil her türlü sıvı ve katı atık her yere bırakılıyor.

Gerek trafikte görülen komünal davranış gerek yaşanan çevre konusundaki duyarsızlık, köylü bağnazlığının kent genişlerken sürüklenip gittiği kentlileşme sürecine karşı direncine işaret ediyor.

Hindistan'daki ziyaretimiz boyunca, ne koyun ne de inek etine hiç rastlamadık. Bizim için kurban kesmek ibadet ve et Allah'ın bize nimetiyken anlayabildiğim kadarıyla Hindistan'da dinsel nedenlerle herkese yasak. Hayvanlara karşı saygı biçimindeki ibadetleri, kendileri

dışındakilerinin ibadetlerini affedilmez günah haline getiriyor. Küçük, kapalı bir tarım toplumunda pek sorun yaratmayacak bu durum, büyük açık kentlerde değer oluşumunu engelliyor. Tartışılabilir olmayan, başkaları tarafından ihlaline hoşgörü gösterilmeyen her türlü ibadette olduğu üzere kentsel gelişimi en azından zorlaştırıyor.

Saldırgan diğer dinselliklerden farklı olarak barışçı Hint dinsellikleri, toplumsal tepkiyi adeta pasif agresif biçimde kirlilik olarak dışa vuruyor. Darvinci bir yaklaşımla, bu kirliliklere uyum sağlayanlar -ki burada sadece insanlar ve hayvanlar söz konusu değil araçlar ve yapılar da bunlara dahil- varlıklarını sürdürüyorlar. Herkese sağlıklı, rahat, uzun yaşam talep etmek yerine ancak ayakta kalabilenlerin yaşadığı koşullara boyun eğiliyor.

पराठे
थाली
मोमो

Köylü bağnazlığına değer bilmezlik eşlik ediyor. Hizmetlerin hızla değer üretimi içindeki payını artırdığı günümüzde değerli olan ne kadar insan etkinliği varsa köylü bağnazlığıyla değersizleştiriliyor. Sermayeci değerin -ki temeli mülkiyete imandır- aşılıp sermayeciliğin sunabildiğinden fazlasının devlet ve piyasa dayatmalarından bağımsız sunulduğu bir toplum değil, tersine sermayeciliğin getirdiği ilerlemeleri, rahatlamaları, kolaylıkları reddeden bir bağnazlık, duruyor karşımızda. Her türlü dünya nimetinden uzak durup yoksulluk ve acı içinde yaşamak bu bağnazlıkla gönenç olarak yorumlanabiliyor.

Geçmişten sarkıp gelen ve günümüzdeki gelişmeler karşısında direnç gösteren ne varsa neredeyse tümü köylü bağnazlığıyla açıklanabiliyor. Gelecek ise sefaletten arınıp gönenç içinde yaşamaya karşılık geliyor. Gelgitlerle birlikte insan sefaletten gönence doğru ilerliyor.

Gönence ilerleyiş, Yeni Delhi'de açıkça görülüyor. Kaldırımlar yolun yükseğinde, bildik kurallar işliyor, insanlar daha rahat davranıyor, kentsel düzenlilik düzensiz kentleşmiş bölgeleri bıçakla keser gibi kesiyor, gönenç vaat eden sermayeci burjuva toplumu çevresini yuta yuta genişliyor.

Şimdiye kadar köylülüğe teslim olmuş olduğu anlaşılan sosyalistlik, etkili olmuş ancak insanı alışkanlıklarıyla iradesiyle bilinciyle özgürleştirmeye hizmet etmemiş. Ne olursa olsun sermayeciliğe karşı olan değil, bağnazlığı eleştiren, bağnazlık karşısında sermayeciliğin getirdiklerinin bilincinde olup onun ötesine geçmeyi hedefleyen bir sosyalistlik, Batı'lılar tarafından yüz iki yüz yıldır manipüle edilen, çoraklaştırılan zengin kültürünü canlandırıp dünya ekonomisinde sefalet bu denli yaygın olmasına karşın ağırlıklı bir yeri olan Hindistan'ı dünyanın bir iki büyük ekonomisinden biri yapmayı başarabilirdi.

cozi
SUNO TOH
APNE DIL KI

Hindistan gezimde tazelenen iki düşüncem, bağnazlığın kire pasa buladığı güzelliği örttüğü ve “her sosyalistlik iyidir” diye bir kuralın olmadığıdır.